

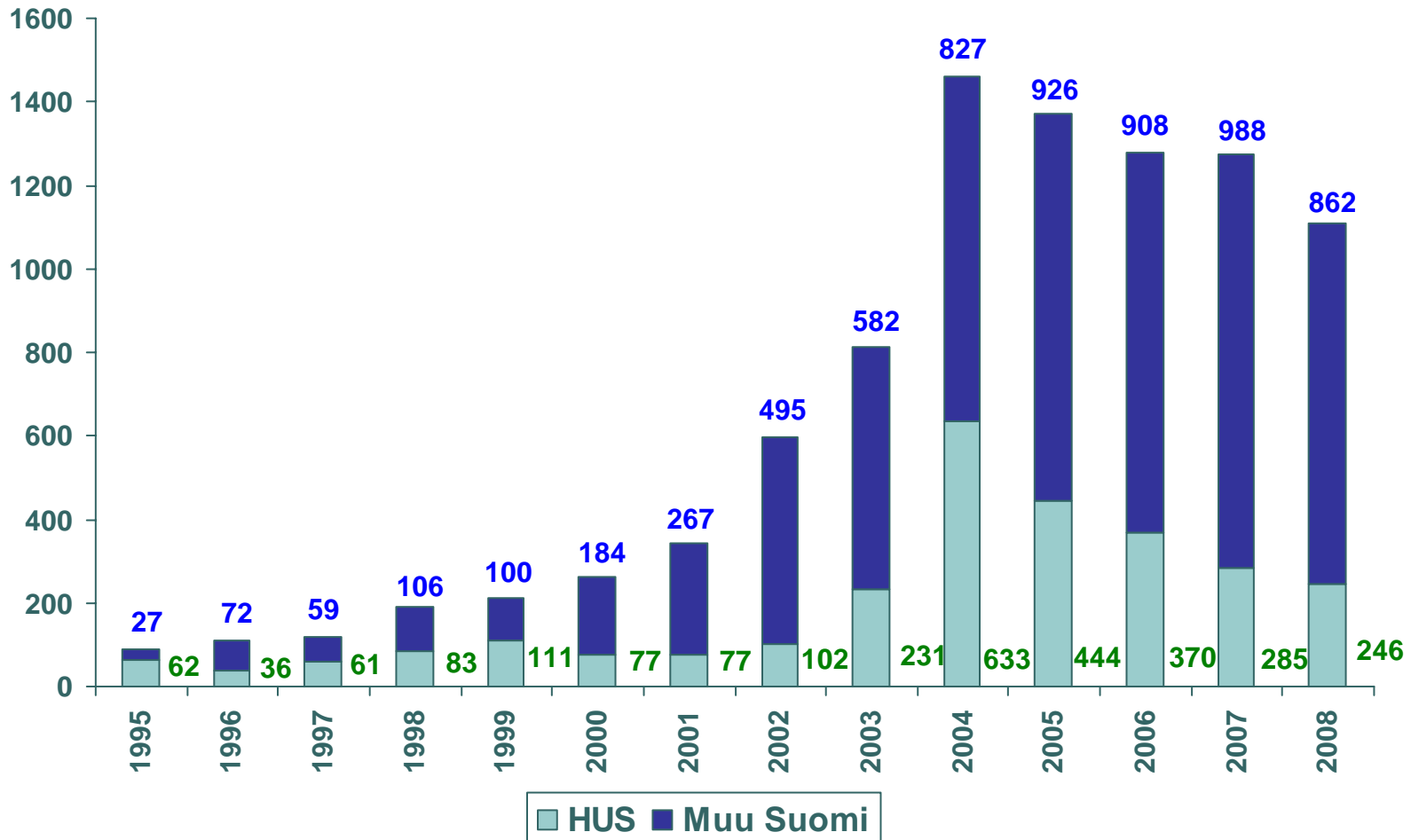
MRSA-ongelmia avoterveydenhuollossa ja pitkäaikaissairaanhoidossa

Tartuntatautikurssi 17.9.2008

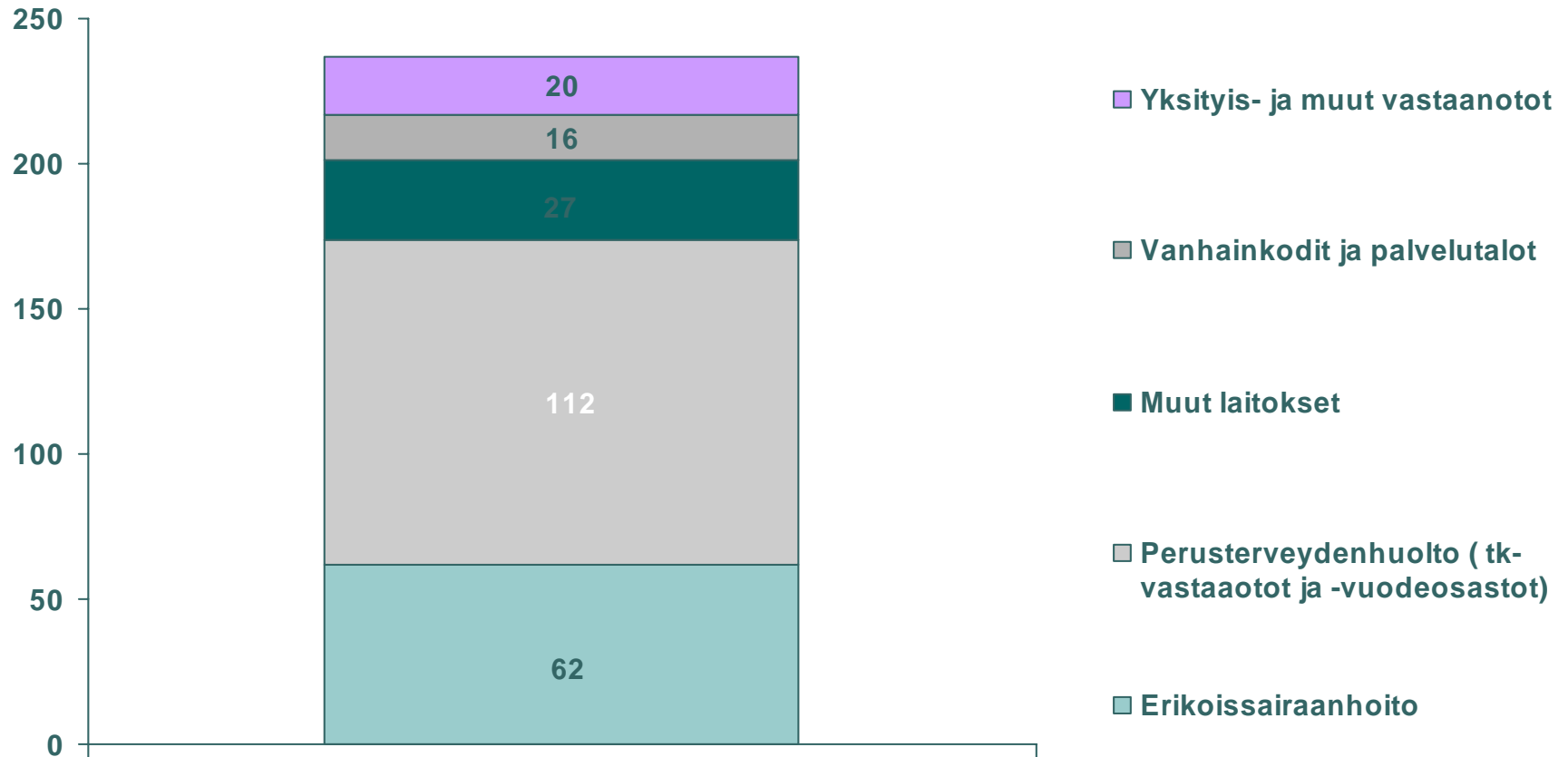
Mari Kanerva, infektio lääkäri

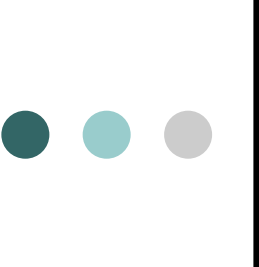
Mobiiliyksikkö, HUS Infektiosairauksien
klinikka

Uudet MRSA-löydökset HUSissa ja muualla Suomessa 1.1.1995-29.8.2008*

MRSA hoidon tason mukaan HUS-alueella 1.1.-1.9.2008

MRSA-infektioiden osuus hoitoon liittyvissä infektioissa Britannian prevalenssitutkimuksessa 2006

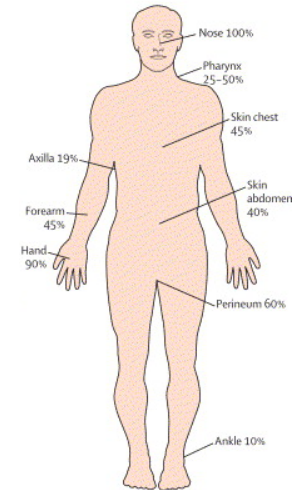
Skin & soft tissue	47,4%
Bone and joint	28,0%
Ear, nose and throat	27,8%
Reproductive tract	27,5%
Surgical site – patients who had undergone surgery	24,5%
Secondary bloodstream infection	23,4%
Primary bloodstream	21,4%
Cardiovascular system	20,9%
Lower respiratory tract (not pneumonia)	17,4%
Systemic	12,9%
Central nervous system	12,5%
Pneumonia	7,2%

Miksi MRSA:ta torjutaan pitkäaikaishoitolaitoksissa?

- MRSA voi levitä pitkäaikaishoidossa helposti
  - kliinisiä infektioita vähän
  - bakteeriviljelynäytteitä otetaan vähän
- Jos MRSA leviää, pitkäaikaishoitolaitoksesta voi tulla MRSA-reservuaari, joka uhkaa sairaaloiden MRSA-torjuntaa
- Torjuntatoimet koskevat kaikkia laitoksia, joiden potilailla/asukkailla usein terveydenhuollon kontakteja

Miten MRSA tarttuu?

○ Tartuntalähde

- MRSA:lla kolonisoituneet ja infektoituneet potilaat
  - tartuttavia kohtia haavat/ihorikot, nenä/nielueritteet, kosteat ihokohdat

○ Tartuntatie

- henkilökunnan kädet
- kosketuspinnat
  - Jos MRSA-potilaalla on hilseilevä ihosairaus tai MRSA-nenänielukantajalla on hengitystieinfektio
  - MRSA säilyy hengissä pitkiä aikoja, mutta ei lisääny niissä
- ilma
  - Vain, jos MRSA-potilaalla on hilseilevä ihosairaus tai MRSA-nenänielukantajalla on hengitystieinfektio

TAVANOMAISET VAROTOIMET KOSKETUSERISTYS

Kaikissa potilaskontakteissa

- käsien desinfektio ennen ja jälkeen potilaskontaktin
- suojakäsineet, kun käsitellään eritteitä, rikkiäistä ihoa ja limakalvoja.
- suojatakki, suu-nenäsuojus ja silmäsuojus, kun on vaara roiskeista
- eritetahradesinfektiossa esim. klooripitoinen (500 ppm) desinfektioaine
- muussa siivouksessa tavanomaiset siivousvälineet ja puhdistusaineet
- verivarotoimet

MRSA-kantajien ja – altistuneiden hoidossa

- kuten tavanomaiset varotoimet ja lisäksi:
- yhden hengen huone, jossa huonekohtaiset tai kertakäyttöiset tutkimusvälineet
- suojakäsineet potilashuoneeseen mentäessä, kun kosketellaan potilasta tai hoitoympäristöä
- käyntikohtainen suojatakki lähihoidossa, suu-nenäsuojus haavahoidossa ja silmäsuojus, kun on vaara roiskeista
- huonekohtaiset siivousvälineet, kertakäyttöiset siivousliinat, tavanomaiset puhdistusvälineet
- huomio kosketuspintojen puhdistukseen

MRSA-torjunnan keinot pitkäaikaislaitoksissa

- Kosketustartuntatien katkaisuun tähtäävät varotoimet:
  - tavanomaiset / kosketuseristyksen mukaiset varotoimet henkilökunnalla
    - yksikön toiminnan mukaan
    - potilaan tartuttavuuden mukaan
  - desinfektioaineannostelijoiden sijainti
  - potilaan ja omaisten osuus torjunnassa
- Epidemian selvitys ja MRSA-seulonta
- Potilaiden sijoittaminen - ennaltaehkäisevä toiminta
  - Kohortointi laitoksen sisällä (+ työvuorokohtainen oma hoitaja)
  - MRSA-yksiköt
- MRSA:n mahdollisuudesta viestitettävä, kun asukas siirtyy sairaalahoitoon
- Eradikaatiohoito?

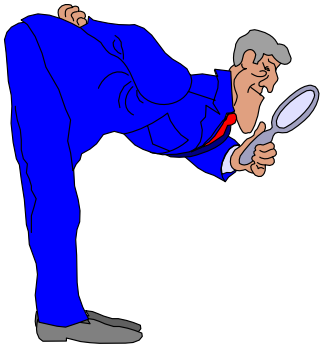

MRSA-epidemian selvittäminen tk- vuodeosastolla

- Kun MRSA-löydös tulee yllätyksellisesti ilmi kliinisessä näytteessä (infektoituneen haavan bakteeriviljely), MRSA-tapauksia löytynee osastolta enemmänkin...
- Todettu MRSA-tapaus siirretään ensin yhden hengen huoneeseen tai MRSA-kohorttiin ja heti sen jälkeen aloitetaan epidemian selvitys
- Yhdenkin tapauksen yhteydessä tehdään
  - (1) epidemian lähteen selvitys
  - (2) epidemian laajuuden selvitys

Epidemian lähde?

- Onko todettu tapaus epidemian varsinainen lähde vai onko se joku muu?
  - onko potilas altistunut jossain MRSA:lle?
  - onko osastolla nyt tai aiemmin ollut muita tunnettuja MRSA-kantajia?
  - onko osastolla MRSA-altistuneita?
  - otetaan seulontanäytteet em. henkilöistä heti tai seuraavan hoitajakson alkaessa

MRSA-altistuneet? HUS:n käytäntö

- Määritellään altistuneet ja otetaan seulontanäytteet kahdesti viikon välein altistuksen päättymisen jälkeen
  - Todetun MRSA-tapauksen huonetoverit
  - Saman solun haavapotilaat, varsinkin, jos MRSA-potilaalla erittävät haavat, joita on hoidettu osaston yhteisessä kylpyhuoneessa
- Jos seulonnassa löydetään uusia tapauksia, seulontoja laajennetaan ja toistetaan kunnes uusia tapauksia ei enää löydy
  - Muut samaa suihkutilaa käyttäneet potilaat
  - Saman modulin potilaat
  - Kaikki osaston potilaat

Epidemiatilanne

- Jos osastoseulonnassa tartuntojen todetaan levinneen huonerajojen yli, kaikki osaston / modulin potilaat ovat olleet yhtäläisessä riskissä saada MRSA-tartunta

Epidemia-aika

- Alkaa kun
  - ensimmäinen MRSA-tapaus tulee osastolle
- Päättyy kun
  - epidemian laajuus on selvitetty, eikä toistetuissa seulonnoissa ole tullut esiin uusia tapauksia
  - sovitut varotoimet ovat käytössä
- Epidemia-aikana osastolla olleet potilaat määritetään altistuneiksi
  - merkintä hälytys / riskitietojärjestelmään.
  - heistä otetaan MRSA-viljelynäytteet osastolla ja jo kotiutuneista seuraavan hoitojakson alkaessa
- Epidemia-aika ilmoitetaan alueen sairaalan hygieniahoitajalle

MRSA sairaalan ja
laitosten ulkopuolella

MRSA-tarttuu myös kotona

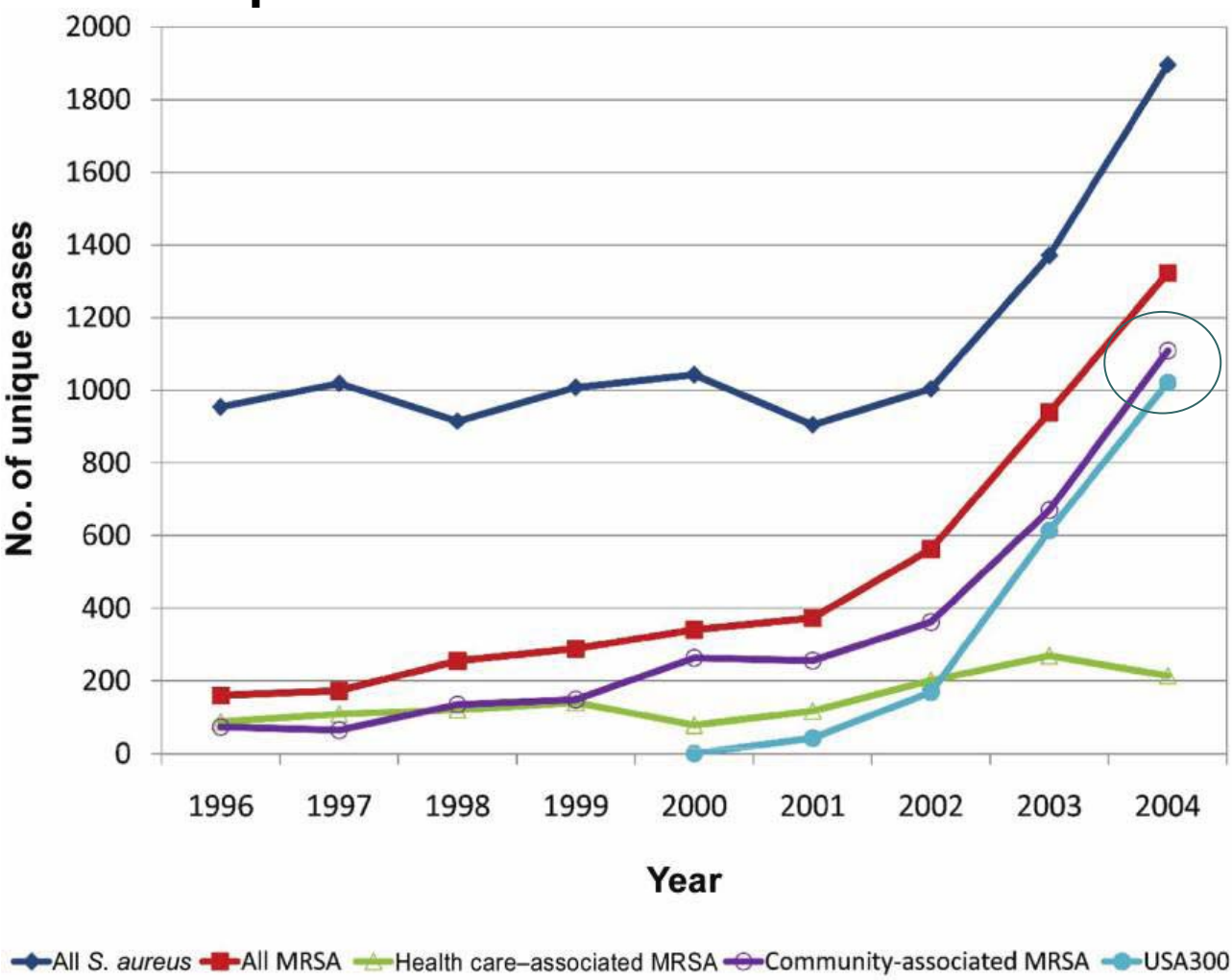
- USA:ssa todettiin 14,5% (25/172) MRSA-potilaan lähikontaktista *Calfee et al, ICHE 2003*
- Ruotsissa MRSA 43% (22/51) MRSA-potilaan perheissä, joissa 70%:lla perheenjäsenistä *Johansson et al, Scand J Infect Dis 2007*
- Ranskassa tutkittu 10 MRSA-positiivisen työntekijän perhettä *Eveillard et al, ICHE 2004*
  - 4:ssä perheessä MRSA 6:llä henkilöllä (nenänäytteet),=3 lasta, 3 puolisoa
- MRSA:n merkitys terveille perheenjäsenille kuitenkin vähäinen
  - jos perheenjäsen joutuu sairaalahoitoon
  - jos perheessä iho-infektioepidemia (Panton Valentine Leukosidin- eli PVL-positiiviset kannat!)

MRSA tarttuu myös kotona

- MRSA-kantajuuden kesto??
  - MRSA hävisi noin 60%lta 16kk:ssa, keskimäärin 7.4kk kuluessa *Marschall et al ICHE 2006*
  - kantajuuden riskitekijöitä
    - antibioottien käyttö, katetrit, ihorikot
    - immunosupressio
    - hemodialyysi
- Tartuttavuutta lisää
  - haavat
  - märkäeritteet, joissa MRSA-kolonisaatio tai infektiio
  - hilseilevä iho
  - läheiset kontaktit
  - hengitystieinfektio nenäkantajalla
- Tartunnan torjunnassa
  - hyvä käsihygienia haavahoidon yhteydessä, henkilökohtaiset pyyhkeet ym.

Kliiniset avohoidon MRSA löydökset, San Francisco

Kaikki MRSA

Avohoidon MRSA
USA 300

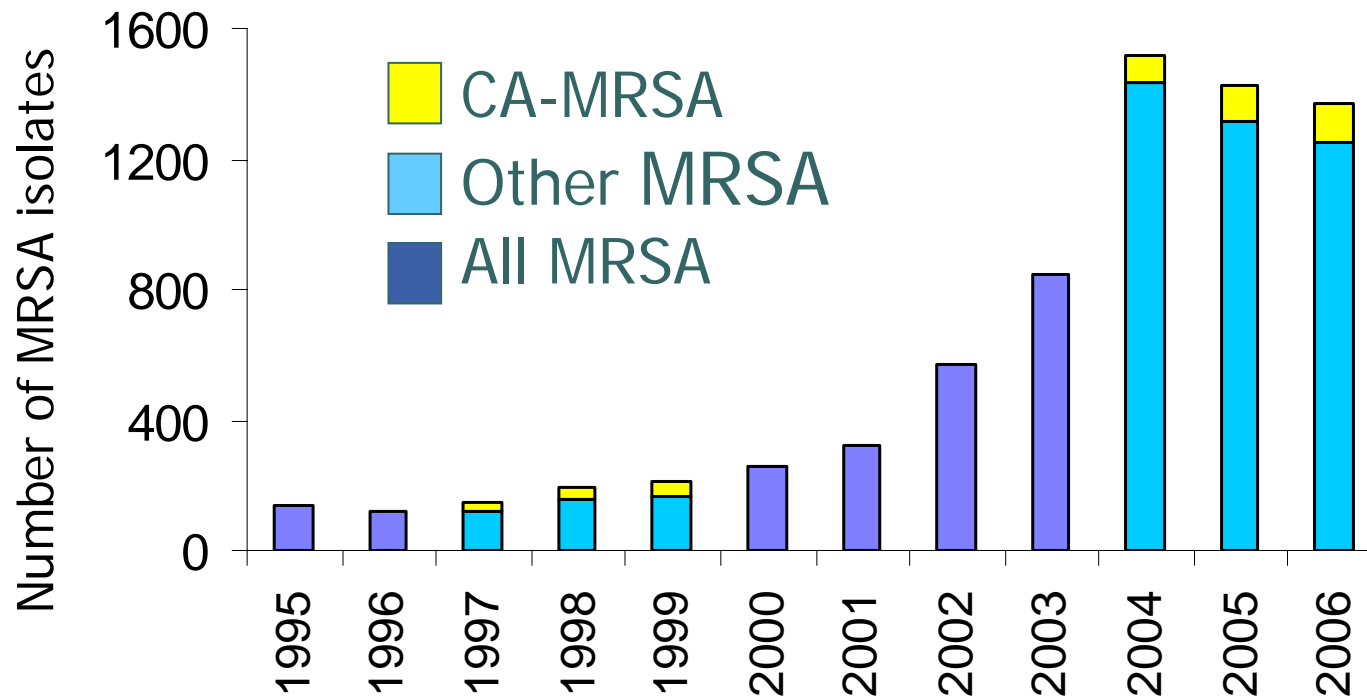
◆ All *S. aureus*
■ All MRSA
 ▲ Health care-associated MRSA
 ○ Community-associated MRSA
 ● USA300

Avohoidon MRSA: avo pt tai näyte 72 h sisällä sairaalaan tulosta.

Avohoidon MRSA Suomessa 2004-2006 - tutkimus

KTL ja sairaanhoitopiirit

- Avohoidon MRSA lisääntynyt vain vähän 90-luvun lopun jälkeen
- Sairaalasyntyinen MRSA ja FIN-21- ja FIN-16- selittävät pääosin MRSA:n lisääntymistä Suomessa Kerttula, A-M, BMC Inf Dis 2007, 7:94

Avohoidon MRSA Suomessa 2004-2006 - tutkimus

KTL ja sairaanhoitopiirit

Strain type	Persons with hospital contact (%)	Persons without hospital contact (%)	SCC <i>mec</i>	MLST	spa	Antimicrobial Resistance	pvl	Similarity to international MRSA
CA-MRSA								
FIN-4	379 (87)	56 (13)	IV	375	t172	oxa	-	
FIN-11	21 (33)	42 (67)	IV	80	t044	oxa, (ery, tet, clin, cip)	+	European
FIN-12	65 (78)	18 (28)	IV	22	t022	oxa, ery, cip	-	UK EMRSA-15
FIN-25	14 (42)	19 (57)	IV	8	t008	oxa, ery, cip	+	USA300
FIN-5/-5b	22 (69)	10 (31)	IV	30	t018/019	oxa, gen, tob, ery/ -	-/+	Australian
FIN-19	13 (59)	9 (41)	IV	1	t127	oxa	-/+	USA400
FIN-30	8 (53)	7 (47)	V	8	t754	oxa, tri-su, (ery, ind clin)	-	
Sporadic	84 (77)	25 (23)	IV, V, NT				-/+	
HA-MRSA								
FIN-16	1102 (98)	18 (2)	I	125	t067	oxa, tob, ery, cip, clin	-	Bel EC-3
FIN-21	789 (98)	18 (2)	I	228	t041	oxa, gen, tob, ery, cip, clin	-	
FIN-7	459 (97)	14 (3)	IV	8	t596/t008	oxa	-	

MRSA-häätöhoidosta

- Häätöhoidon indikaatiot HUS:ssa
  - MRSA:n määrän vähentäminen ennen leikkaushoitoa
  - Henkilökunnan jäsen
  - Sijoitettaessa MRSA-kantajaa laitokseen, jossa ei ennestään ole MRSA-kantajia
  - Panton Valentine Leukocidin (PVL)-positiiviset MRSA-löydökset
- Häätöhoito ei tuota aina pysyvää tulosta, vaan MRSA voi ilmaantua uudelleen tyypillisesti 3-4kk häätöhoidon jälkeen
- Häätöhoitoa suunniteltaessa on konsultoitava infektiolääkärinä

Yhteenveto

- MRSA on jatkuva ongelma pitkäaikaishoidossa
  - vaikea mutta tärkeää rajoittaa epidemioita
    - epidemioiden selvitys, sovellettu kosketuseristys, kohortointi
  - uhkaa sairaaloiden MRSA-torjuntaa
- MRSA leviää myös kotona
  - perushygienialla jonkin verran torjuttavissa
  - kliininen merkitys terveille vähäinen
  - merkittävä asia sairaanhoidossa
  - PVL-positiiviset kannat ja paise-epidemiat, konsultoi

Eteen tulleita kysymyksiä

○ Sairaalahenkilökunta

- Miksei oteta henkilökunnanäytteitä?
- Kotona leukemialapsi, onko vaarallista hoitaa MRSA-potilasta töissä ja viedä pöpö sitten kotiin?
- Kuinka kauan tarvitsee eristää negatiivisista näytteistä huolimatta?
- Miksi otetaan seulontanäytteitä, jos kuitenkin tarvitsee eristää?
- Miksi vierailijoiden täytyy suojautua sairaalassa muttei kotona?
- Voiko tällaisen potilaan hoidosta kieltäytyä?
- Miten kantajuutta hoidetaan, mitkä ovat tulokset?
- Miten todettu henkilökuntakantaja sijoittuu jatkossa töihin?

Eteen tulleita kysymyksiä

- Vanhainkodit, palvelutalot, kuntoutuslaitokset
  - Voiko MRSA-kantaja käydä saunassa muiden kanssa?
  - Miten saunatilat/suihkutilat pitää sen jälkeen puhdistaa?
  - Voiko porealtaassa/uima-altaassa käydä, entä vahahoidot?
  - Voiko potilas/asukas ruokailla muiden kanssa, kun välillä aterimet sekoittuvat muiden kanssa...?

Eteen tulleita kysymyksiä

○ MRSA-potilas

- MRSA-kantajan vaimo menossa polviproteesileikkaukseen, tarvitseeko seuloa?
- Voiko käyttää yhteisiä rasvoja, hammastahnaa, pyyhkeitä?
- Ovatko pienet lapset riskissä saada tartunnan?
- Miksi ei kantajuutta yritetä hoitaa?
- Kantajuutta hoidettu, miksi silti eristetään sairaalassa?
- Tarvitseeko yksityislääkärin vastaanotolla mainita kantajuudesta, entä hammaslääkärille?
- Saako käydä yleisissä uimahalleissa ja saunoissa?